

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășiilor și însoțirilor economice,
cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 1, 10 și 20 a fiecărei luni.

Ca adaus la „LIBERTATEA“

Anul II.

ORĂȘTIE, 20 Ianuarie v. 1907.

Nrul 4.

Ne trezim!

Pare-că vedem înaintea noastră un om uriaș, cum și freacă ochii, cum să răstolește și să gătește să se scoale, după un somn năzdrăvan de lung. Din fiecare colțisor de țară pătrund știri frumoase, că uriașul s'a trezit. Poporul dela sate, înpepe să-și deie samă de nevoile lui și caută, cu ochii bria treziți la lumină, după mijloace de scăpare. Caută!

Din vrafal de scrisori, ce ne primim zi de zi, să desprinde luminos schinteia, din care nădăjduim că în scurtă vreme să va porni focul, merit să deie căldură și viață și unăstare satelor noastre. Poporul să trezește!

Cînd răsfoim prin scrisorile încirigate a fraților noștri săteni, ce caută sfat și îndrumare, pare-că auzim foșnetul pornirii începute. Pare-că vedem în sufletul curat al țătanului nostru, dorul fermit să-și aibă și el adăpost de nevoile ce-l încunjoară, să ia în mână armă cu care să poată lupta pept în lupta pentru viață!

E adevărat, că sătenii noștri încă n'au lămurit dorul revierii lor. Nu-și pot da cu toții seamă, că de unde ar trebui să iasă bucat lucrul mai întii! Vreau să să lucre, dar' li-să pare că n'o să-l poată duce la sfîrșit. Dar' cutează să încerce. În această cuteare vād eu simburile unei vieți nouă, a unei organizații mai puternice decît stîncă.

Cei neîncrezători, cei frișoși — să stee acasă, cu bazele. Cei cu gîndul curat și cu curajul bărbatului luptător în greul vieții, să plece fără frică. Caută-și 20—30 sătoreși și ridice steagul îndrumării al tovarășiiilor, în cele economice!

Incurajare poate avea și numai din pilda ce ne-o dau tovarășii (despre a căror tovarășii scriem mai jos) Întia tovarășie făcută la 1885 avea 62 membrii. Intre

cele dintîiu zece tovarășii săsești găsim 2 care au avut mai puțin ca 20 membri și 5 mai puțin de cîte 30 membri! Și cu toate aceste unde au ajuns azi!

Numai stegar trebuie în fie-care sat și apoi toate merg.

Inima noastră să umple de bucurie, că simțim că poporul e gata să plece spre cîmpiile bunăstării sub steagul tovarășiiilor!

Mîndri stegari — plecați. Cu Dumnezeu și cu încrederea în munca cinstită!

Noi suntem cu voi, cu sfatul și cu îndrumările. Dar' fiind-că vremea nu ne îngăduie să fim de-odată pe la toți, începînd cu numărul acesta dăm rînd pe rînd sfaturi, ce dealtfel le-am mai dat prin »Tovărășia«, scriind amănunțit cum trebuie să se înceapă și să se ducă lucrurile, ca să avem tovarășii sătești.

Și acum scriem cu plăcere și cu dragoste, căci știm, că peste 10 mii de cetitori își pasc ochii pe scrisorile noastre. Cînd vom avea și numai cît au Sașii din Ardeal ori Sîrbii din Ungaria — vom fi mîndri, că s'a pus temelie unei nouă vieți, mai bună și mai fără grigi.

Pe muncă dar'!

Izbînda Sașilor.

— Pildă să ne fie! —

Sașii din Ardeal, abia vreo 200 mii la număr, locuind în 241 comune cu majoritate săsească — au o organizație economică de toată frumseța.

„Reuniunea agricolă săsească din Ardeal“ îi învață cum are să fie fiecare agricultor un maestru în lucrul său, iar „Uniunea tovarășiiilor săsești sistem (forma) Reifeisen“ le-a țesut mai bine de jumătate din satele săsești în pînza prețioasă a tovarășiiilor sătești, aducătoare de belșug și înaintare.

Am mai scris odată în „Tovărășia“ despre minunatele roade ce le ajung Sașii prin tovarășiiile lor sătești. Acum cînd avem

iar' avem la îndemînă cartea cu darea de samă despre aceste tovarășii, nu ne putem răbda să nu scriem din nou despre roadele bogate, ajunse de ei prin tovarășii. Căci minunate sunt aceste sfîrșituri!

În vreme de 20 ani Sașii și-au alcătuit și au cuprins în Centrala lor dela Sibiu 150 tovarășii sătești. Dintre aceste 126 sunt însoțiri de credit, 22 sunt consumuri (bolte) și 1 e pivniță în tovarășie. Numărul membrilor la aceste tovarășii a fost la sfîrșitul anului 1905 de 10 mii 320.

Ca să cunoaștem mai de aproape munca acestor tovarășii spunem aici, că numai cele 114 însoțiri de credit, care și-au încheiat bilanțele (socotelile anuale), au lucrat în anul 1905 cu suma de 7 milioane 90 mii 602 cor. 24 fleri.

Aceste sume frumoase le-au avut: din părțile membrilor (quote, acții) 220 mii 658 cor. 77 fleri. Depuneri (bani puși cu camete) 3 milioane 804 mii 495 cor. 97 fil. Imprumut dela „Allgemeine Sparcassa“ din Sibiu 2 mil. 109 mii 237 cor. 80 fil. Fonduri de rezervă 424 mii 857 cor. 18 fleri. Alți creditori 471 mii 52 cor. 54 fil. *Ciștig curat* au avut peste tot 60 mii 299 cor. 98 fleri!

Din aceste sume au dați împrumut 5 milioane 550 mii 835 cor. 84 fleri. Moșii au cumpărat cu 319 mii 809 cor. 98 fil. la „Allg. Sparcassa“ din Sibiu au depuși 425 mii 697 cor. 44 fleri.

Iată dar' o pildă luminoasă și puternică, ce să poate face din creștari adunați și folosiți cu înțelepciune!

Tovărășiiile săsești însă nu s'au oprit numai aici. Apucați pe o cale bună, conducătorii sașilor vreau să fie întru toate de ajutor sătenilor și d'aceia începînd cu anul 1905, cu ajutorul tovarășiiilor pentru credit au înființat și tovarășii de consumuri (bolte pe sate). Până la sfîrșitul anului 1905 au avut înființate 22 consumuri pe sate — care au o Centrală în Sibiu.

Ca să vedeți ce să poat-

ajunge prin o tovarășie la *consum*, amintim aici, sfîrșiturile ajunse de 3 din acele consumuri. Consumul din Șeica-mare, deschis la 29 Ianuarie 1906, a vîndut în 155 zile (din prima jumătate a anului) mărfuri de 7649 cor. 60 fil.; prin urmare pe zi, una cu alta, a vîndut de cîte 49 cor. 35 fleri!

Consumul din Turnișor a vîndut în 157 zile de 12 mii 937 16 fil., prin urmare pe cîte o zi, să vine cîte 82 cor. 40 fleri! Consumul din Tălmaci a vîndut în 175 zile marfă de 8495 cor. 90 fil., prin urmare pe cîte o zi, să vin cîte 48 cor. 54 fleri!

Tovărășiiile săsești dela sate nu s'au oprit însă nici aici.

Înțelegînd pe deplin lipsa sătenilor, 4 dintre tovarășiiile de credit au cumpărat moșii în preț de 441 mii cor. și le-au parțelat între membrii lor!

Ca să ajute și creșterea vitelor, însoțirile de credit din comunele săsești Nussbach și Malmkrog au alcătuit tovarășii pentru asigurarea vitelor.

Tovărășia pentru asigurarea vitelor din comuna Nussbach a încasat în anul 1905 în total 1558 cor. 53 fil. și a plătit pagube și spese de 1459 cor. 79 fleri. Cea din comuna Malmkrog a încasat 759 cor. 68 fil. pentru 478 vite asigurate. A plătit cinci cazuri de pagube cu 353 cor. 43 fleri și în spese 45 cor. 85 fleri.

Centrala din Sibiu, care să susține din quotele, ce le dau tovarășiiile sătești din venitele lor pentru revizuire — a ținut până acum două cursuri (școală pe vreme scurtă, de o lună două) în care a învățat pe cassierii tovarășiiilor sătești, cum să poarte socotelile și cum să lucre pentru tovarășie.

Cînd nu găsim cuvinte ca să lăudăm în de-ajuns buna ispravă ce o fac Sașii prin tovarășiiile lor, — ne cuprinde năcazul, că noi, Români, nu ne știm odată zmulge de starea noastră pe loc, ca să facem și noi pe satele noastre tovarășii economice!

Fruntașii satelor noastre nu-și înțeleg rostul dacă nu să pun

cît mai curînd pe lucru — să dea satelor tovarășiile de lipsă. Iar' fruntașii neamului nostru păcătuiesc contra neamului, dacă nu vor da întreg sprijinul lor, ca să ajungem și noi pe lîngă băncile orășenești, la tovarășiile satești — la această punte de aur, — ce duce la lumină și la bunăstare.

TOVĂRĂȘIILE

Ținta tovarășilor este, să dea *putere și mijloace* pentru înaintarea intereselor economice. Trebuința tovarășilor e cerută de năzuința de a face și pe cei săraci și pe cei slabi să se bucure de foloasele muncii și de ușurințele ce le aduce capitalul mai mare.

Prin tovarășie munca să răsplătește, și filerii săracului, adunați cu rînduială și înțeles, dau capitale tot așa de puternice, ca și număratoarele coroane ale bogaților.

Intovărășirea și spriginul imprumutat, dau putere și celor slabi. Doar' cu toții știm pilduirea cu mănunchiul de nuiele...

În stat cu legi și cu anume rîndueli trăind, în munca noastră pentru alcătuirea și conducerea tovarășiilor, trebuie să ținem samă de prescrierile legilor aflătoare în viață.

În Ungaria, țara noastră, sunt două legi, care hotăresc asupra tovarășiilor și anume: *Legea comercială din anul 1875*, articolul XXXVII. (37) și *Legea despre însoțirile agrare și industriale de credit*, din anul 1898, art. XXIII. (23).

Prima lege, care e temelie și legii a doua, — cunoaște patru feluri de tovarășii comerciale — după felul alcătuirii lor, și anume:

1. Societățile „colective“.
2. Societățile „comandite“.
3. Societățile pe acții, și
4. *Insoțirile*.

Deosebirea acestor tovarăși este, în scurt, următoarea:

a) Societate colectivă (közkeresetiársaság) să formează, cînd două sau mai multe persoane, poartă negoț sub firmă comună (sub un nume ales de ei prin învoire) și sub răspundere nețarmurită și solidară (unul pentru altul).

b) Societate în comandită (betétitársaság) să naște, cînd la un negoț purtat sub firmă comună, unul sau mai mulți dintre tovarăși (tăcuți, esterni-comanditiști), sunt răspunzători numai cu partea de avere hotărîtă mai înainte, — pe

cînd unul sau mai mulți tovarăși (interni-comanditari) sunt răspunzători solidar și nețarmuriti (cu întreaga avere lor).

c) Societate pe acții să privește aceea societate, care să formează cu un capital fundamental, înainte hotărît, împărțit în un număr hotărît de acții (întregi ori părți), de egală valoare și la care acționarii (părtașii) chezeșuesc numai pînă la suma acțiilor lor.

d) *Insoțiri* (asociații) în înțelesul numitei legi, **sunt acele tovarăși, care n'au delu început un număr înainte hotărît de membri** — tovarăși (și prin urmare n'au nici suma capitalului înainte hotărîtă) și care au de scop **promovarea** (sprijinirea) **creditului, a cîștigului, a economiei membrilor ei, prin purtarea împreună a treburilor de care s'au apucat, sau pe temeiul de „reciprocitate“**, (unul pentru altul).

Aici să țin anumit:

1. Insoțirile de anticipație și credit.
2. Insoțiri pentru procurarea (cîștigarea) de materii brute (neprelucrate încă): însoțirile de magazine comune și însoțiri pentru producțiunea în comun.
3. Insoțiri de consum (bolte, prăvălii).
4. Insoțiri pentru zidirea de locuințe, și
5. Societățile pentru asigurarea mutuală.

Afară de aceste feluri de tovarăși, legea comercială mai amintește despre tovarășiile ocazionale, alcătuite pentru purtarea unui sau mai multe negoțuri anumite și din dat în dat.

A doua lege, cea din 1898, art. 23, statuiază un anumit soi de însoțiri (numai însoțiri nu și alt soi de societăți) — care să alcătuesc numai ca membri ale „*Insoțirii centrale regnicolare de credit*“ din Budapesta, înființată pe temeiul acestei legi.

Pentru starea economică a poporului nostru, părerea noastră este, că mai potrivit fel de întovărășire este felul *însoțirilor satești*, și d'aceia în munca noastră vom nizu pentru înființarea de *însoțiri satești* — pe care pentru mai buna deosebire de ori care alte societăți, le numim „*tovărăși satești*“.

Despre țintele, ce să pot ajunge și despre cum trebuie lucrurile începute, — scriem în numerii viitori.

Bilanțele băncilor.

Ca și în anul trecut, așa și acum toaia noastră va da rînd pe rînd date scoase din bilanțele (dările de seamă) încheiate de băncile noastre, cu sfîrșitul anului 1906 — ca astfel cetitorii nostri să știe baremi așa pe deantregul sfîrșiturile ajunse prin munca cinstită a băncilor noastre.

„*Cugiereana*“ din Cugir: Capital: 50.000 cor. Fonduri: 14917 cor. fil. Depuneri 164.167 cor. Cîștig curat: 9532 cor.

„*Geogeană*“ din Geoagiu: Capital: 80.000 cor. Fonduri: 1220 cor. Depuneri: 100.475 cor. Cîștig curat 7446 cor.

„*Cordiana*“ din Fofeldia: Capital: 60.000 cor. Fonduri: 14.442 cor. Depuneri: 221.166 cor. Cîștig curat: 8.583 cor.

„*Luceafărul*“ din Verșeț: Capital: 200.000 cor. Fonduri: 65099 cor. Depuneri: 760.374 cor. Cîștig curat: 34.540 cor.

„*Corvineana*“ din Hunedoara: Capital: 70.000 cor. Fonduri: 79.629 cor. Depuneri: 512.072 cor. Cîștig curat: 26.577 cor.

„*Mercur*“ din Năsăud: Capital: 100.000 cor. Fonduri: 53.606 cor. Depuneri: 464.241 cor. Cîștig curat: 20.792 cor.

„*Schintea*“ din Tăure: Capital: 10.000 cor. Fonduri: 8036 cor. Depuneri: 32.283 cor. 2949 cor.

„*Șercăiana*“ din Șercaia: Capital: 50.000 cor. Fonduri: 5376 cor. Depuneri: 279.776 cor. Cîștig curat: 11.832 cor.

„*Industria*“ din Deva: Capital: 100.000 cor. Fonduri: 364 cor. Depuneri: 9132 cor. Cîștig curat: 3937 coroane.

„*Armonia*“ din Ciucul-mare: Capital: 50.000 cor. Fonduri: 3027 cor. Depuneri: 113.782 cor. Cîștig curat: 5462 cor.

(Continuăm).

Băncile noastre.

Am încheiat încă un an din viața băncilor noastre.

Darea de samă despre munca săvîrșită în decursul anului 1906. să cuprindă în cifrele bilanțelor ce au început să apară în foile noastre. — Din bilanțele cunoscute pînă acum să vede că anul 1906 a fost destul de prielnic vieții noastre financiar-economice, căci toate băncile noastre arată mai mari cîștiguri, ca în anii trecuți.

Asta dovedește că conducătorii băncilor noastre prin muncă cinstită, prin bună chivernisală știu să dea avînt sigur și puternic așezimintelor de sub conducerea lor.

Din roadele materiale multămitoare ce să vadă din munca anului 1906, vor izvorî de bună-samă și dăniile morale căci doar' știm că

scopul ce-l urmărește băncile noastre este: „dezvoltarea spiritului de economie la poporul nostru și procurarea mijloacelor de ajutorare pe sama acestui popor“.

Prin urmare, pe lîngă răsplătirea cinstită a celor ce au dat capitale la alcătuirea băncilor noastre, suntem datorî ca din sporul, din venitul curat, să dăm cu dragă inimă pentru instituțiile noastre culturale.

Un bun început în anul acesta a făcut banca „*Crișana*“ din Brad, cu cele 50.000 coroane, date pentru întregirea gimnaziului.

Școala are o mare însămnătate educativă pentru regularea voinței și formarea caracterului pentru cultura inimii și a simțimintelor. Școala dezvoltă simțimintele pentru binele comun, cultivă iubirea de patrie și de neam și priceperea și însuflețirea pentru ideile cele mari ale omenirii.

D'aceia credem, că conducătorii și acționarii băncilor noastre pătrunși de rolul ce-l are școala pentru un popor vor jertfi fără preget, mai cu samă acum cînd toată furia puternicilor să năpustește asupra acestor așezăminte susținute cu mare greutate de înaintașii nostri.

Să ne întovărășim puterile ca să delăturăm răul mai ușor; să ne deprindem a jertfi pentru tot ce e bun și folositor la dezvoltarea noastră ca neam.

Slujească aceste șire și numai ca un modest răsunset la chestia ce ne preocupă.

Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

Mulți răutăcioși am văzut și eu în viață, dar' ca B. nici unul n'am întîlnit. Inchipuiți-vă ce a putut făuri omul ăsta.

— Știi tu de ce a sistat Vulcan „Familia“?

— Nu știu.

— Uite de ce: Bătrînul a cetit apelul Oravicenilor pentru Z. Bârsan. S'a temut de un întreg vifor de apele. Toți cîți l'au întîlnit ori l'au văzut pe scenă pe Bârsan toți, toți, vor da în vileag cîte un apel, în favorul lui Bârsan și implicit în contra Fondului de teatru. Și s'a speriat bătrînul prezident. Ce o să se facă el cu „Familia“ în Oradea și cu comitetul în Brașov?

Și s'a gîndit una zdravenă: să sistez „Familia“, căci atunci Fondul pentru teatru rămîne fără foaie oficială și fiind-că n'are unde și cum răspunde oficios, foarte natural nu va trebui să răspundă.

Dar' a pățit'o Venerabilul. Căci de cînd și-a sistat revista, s'au sistat și apelurile pentru Bârsan.

Ce pagubă, ce pagubă!

Un fruntaș de-al nostru s'a pomenit într-o bună dimineată cu nobilul gând să propună ceva bun. Gîndit și făcut. A luat o coală de hîrtie; a scris-o cu ortografia lui „u“ la coadă, a trecut-o apoi la tipografia unui „Volz“, propunînd „înființarea“ unei școli de industrie în opidul Cimpeni, centrul munților apuseni, pentru care scop apelează la direcțiunile băncilor noastre să voteze ajutoare în bani, pe care să-i trimită la p. r. consistorul din Sibiu.

Suntem convinși că fruntașul din vorbă n'a vrut să facă o glumă. Și tocmai de aceea nu putem înțelege rostul acestui apel, făcut în felul cum s'a făcut.

Ideia unei școli industriale e cu mult maimare, mai anevoie de intrupat decît să se macine în un apel de cîteva rinduri, iscălit cu stimă și dat la postă.

Și apoi: industria este de o sută și o mie de feluri. Pentru ce fel de industrie să se înființeze școala? Cît costă? Cine să o susțină? Cine să învețe? Ce scop să urmărească? N'a dorit cumva propunătorul să aibă Motii vre-o tovarășie de producțiune ori de valorizare, unde mai ușor s'ar putea adăpostii și cursuri pentru învățarea industriei lemnăritului ori poate a băișagului?

Ori cum ar fi, noi credem, că în fața unui astfel de apel mai curînd ne lasă ochii lacrimi decît pungile bănușii. Căci prea ni s'a înbulzesc îngrijorările pentru viitorul acestuim neam nenorocit...

*

În zilele aceste am călătorit cu un neamț din Baden-Baden. Zicea că e „monteur“ și cîștigă la zi dela 6—10 coroane. La întrebarea mea, mi-a răspuns că el a învățat 4 clase elementare și 2 civile. Apoi a intrat ca ucenic de lăcătuș. După ce a făcut miliția a făcut un curs la școala industrială din Viena, unde s'a perfecționat, ca „monteur“. Și acum e angajat la fabrica Ganz soc. pe acții la stabilimentul de lîngă Baden-Baden.

Cum am sosit acasă m'am dus la o familie cunoscută, care avea un băiat de 14 ani, ce fugise acasă dela școală. Le-am povestit despre Neamțul meu și i-am îndemnat să facă întocmai cu băiatul.

Mi-am aprins paie în cap. Că, ce cred eu, că băitul lor nu poate să se facă baremi un scriitor, ori chiar și învățător. Doar' nu-l țiu eu așa de prost pe băiat și pe ei pe părinți atît de „jos“ ca să-l facă un meșteșugar simplu...

Faptul ăsta, întîmplat, e o tristă dar fidelă copie a felului cum și azi s'a gîndește la noi. Mai bine crește pe băiat să fie un scriitor cu coate goale, decît un fruntaș meseriaș, respectat în lumea mare și cu bani frumoși în pungă!

Și noi flecărăm despre o „organizație economică“...

Ce îndrăzneală! Ce îndrăzneală!

*

Cum să schimbă vremile! În congresul bisericii române ortodoxe, ținut în toamnă la Sibiu s'a zis, că să se cumpere moșii pe seama Consistoarelor, ca -banii bisericii, barem indirect să dea și poporului un mijloc de traiu. Și acum ce vedem? Consistorul din Sibiu vinde singura moșie ce o are. Moșia dela Mercurea. Să nu aibă pe acolo buni credincioși? Ori să se fi păcălit la prima cumpărare? Ar fi trist, cînd știm că cei mai mulți sftetnici sunt copiii de moșieri, și așa ar trebui să știe de acasă, care moșie e de treabă și care nu.

Pe de altă parte știm, că o bancă românească, cu sediul nu de parte de Mercurea mai cînd era, a dus-o până la cușite, contra altei bănci românești — din pricina cumpărării unei moșii, legată de o filială. N'ar fi aplicată banca asta să scape Consistorul de moșia care credem că tot atît de rentabilă este ca și moșia, ce a fost măr de de ceartă?

Cum putem face ca o vacă să dea cît mai mult lapte?

Pentru scopul acesta foaia redactată de medici „Sănătatea“, dă în adausul ei „V. F.“ următorul sfat bun și întemeiat:

Fînul nu nutrește în de-ajuns vaca, mai ales dacă ținem vaca numai pentru laptele ei.

Laptele de vacă cuprinde cel puțin 84—85 părți din o sută apă așa că, dacă voim ca ugerul să lucreze bine, trebuie ca sîngele să-i aducă această cîtățime de apă.

O vită însă nu bea decît cînd îi este sete, pe cînd de mîncat mîncă ori-și-cînd și ori-și-ce, numai să-i placă. Nutrețul cel mai potivit este iarba verde, care are în sine 70% (70 părți din 100) apă. — Fînul nu are decît 15% apă; deci pentru a ajunge în uger apă destulă, recerută la formarea laptelui, trebuie să dăm vitei nutreț apos.

Sfeclele, borhotul proaspăt, borhotul uscat și în urmă udat, păpușoiul, cocene de porumb, (cucuruz) hrane condosate, precum tărîțe, turtele de semințe, trebuie date pe zi în măsură cu 3% din greutatea vitei, (adecă de-o fi vaca de 200 kilograme de grea, să capete de toată suta de greutate 3 kilograme din aceste materii, de tot 6 kilograme).

Iată cît dau cultivatorii din străinătate unei vaci:

Pentru 100 kilograme de greutatea vie a ei, să dă pe zi, în 2 rinduri:

Fîn 1 kilogram, sfecle 8 kilograme, tărîță de grîu 1 kilogram, turtițe de semințe 400 grame (cam jumătate de kilogram).

Cu acest nutreț, vacile dau lapte

mult și bun, iar' în urmă vitele sunt grase la tăiere.

Bine înțeles că fiecare va face după cum îl iartă puterile, ținînd în samă măsura următoare.

Porția de hrană trebuie să cuprindă în sine 70 la sută apă și 3 kilograme de materii solide la suta de greutate vie a animalului.

Deci hrana numai cu fîn, nu e dătătoare de lapte vacii.

ȘTIRI

Informații pentru alcătuirea, înregistrarea și conducerea tovarășiiilor satești — și pînă la apariția întregii serii de articoli, ce o începem azi, să pot lua din colecția „Tovărășiei“ din anul trecut.

Cine trimite 1 cor., în bani ori în marce postale, la adresa redactorului nostru în Hunedoara (Vajdahunyad), primește, pînă mai sunt, numerii din „Tovărășie“ cu informațiile din vorbă.

Centrală pentru lăptării. În Budapesta s'a hotărît să se înființeze o Centrală, care să poată cuprinde în sînul ei pe toate tovarășiiile de lăptărit din țară. Director al Centralei a fost ales românul Ioan Sierban, care înainte vreme era inspector economic în ministerul de agricultură. Secretar a fost ales Paul Ieszensky.

Falimente în anul 1906 s'au întîmplat în Ungaria 489. În anul premergător au fost 511. Așa să întîmplă, unde tot îndrăznețul își poate umplea prăvălia de mărfuri pe credit...

Societatea minieră Salgo-Tarján, care are în stăpînire și băile de cărbuni dela Petroșeni, unde lucră atîta români, și-a urcat capitalul social cu 4 milioane cor.

Prelegerile economice ale „Asociațiunii“ să vor ținea și în anul 1907 în 27 despărțăminte, acorîndu-să fiecăruia cîte 100 cor. Comitetul central face apel cătră despărțăminte și cătră toate persoanele cu oare-care pregătire teoretică și practică pe terenul agriculturii, ca să-i stee în ajutor și să se înștiințeze comitetului central al „Asociațiunii“ prin direcțiunea despărțămîntului, căruia aparțin, pînă în 30 Ian. a. c.

O însoțire nouă de lăptărit s'a înființat în 9 Ian., în comuna Buduș. Prezident a fost ales părintele Izidor Suceava. Le dorim succes.

Societatea cărămidarilor din Bistrița a ținut adunarea generală ordinară Dunineca trecută în 20 Ian., în casa membrului Ștefan Vichi din ulița largă, dup'amiiaz la orele 2. Membrii au fost de față 41 din 51, cîți are societatea pîn-

acum. Bilanțul, contul profit și pierdere pe 1906 au fost primite și aprobate. Din profitul net de C. 1241.40 s'a dat la fondul de rezervă, care s'a hotărît a să înființa, 701 C. 28 fil., membrilor ca dividendă de 10% după cvotele plătite 215 C., remunerație funcționarilor 260 C., membrilor din direcțiune 45 C., iar' la dispoziția direcțiunii 30 Cor. S'a ales un membru în direcțiune pe 2 ani și 3 în comitetul de supraveghere pe 3 ani. Toate hotărîrile s'au adus cu unanimitate și în cea mai bună înțelegere și cu mare bucurie pentru frumosul spor ajuns după o activitate de 4 luni

197.510 locuitori din țara noastră au luat în timpul de 1 Ian., pînă în 30 Sept. 1906 bîta pribegiei spre America.

Vinzare de scoartă în Nușfalău. Primăria comunei Nușfalău publică licitație pentru vînzarea scoartei de stejar din pădurea din hotarul Herinei, de pe teritor de 10.79 jug. cat. Licitația e în 5 Febr. a. c., la direcțiunea silvanală din Bistrița.

Controlarea frachturilor. Foarte des să întimplă, că oficiile dela tren ori dela năi socotesc greșit frachtul (prețul dusului pe tren) pentru mărfuri și cam de obicei greșala să face în folosul trenului. După regulament, vreme de un an întreg, ori-cine poate reclama greșala făcută în fracht. Dar' reclamația nu o știe face ori-cine. D'aceea îndemnăm pe cetitorii nostri, că socotind că li-s'a făcut greșală în frachturi să trimită hîrtia (frachtul) la vre-o cancelarie care anume să cuprindă cu controlarea frachturilor. O astfel de cancelarie să află în Budapesta sub firma „Fovarlevél felülvizsgálási vállalat“.

Ouă de clocit numai în mare lipsă cumpără femeile noastre, căci de obicei ouăle din tîrg ori nu sunt proaspete ori nu sunt bune de clocit. În țările mai înaintate s'a găsit leac și pentru asta. În Franța și în Anglia nu să mai vînd ouă de prăsilă, fără acele să bagă în mașina de scos puii, în 24 de ciasuri puiul e scos și atunci să vînd puii — în loc de ouă. În Anglia sunt întreprinderi care vînd anual pui de cîte o zi, pentru prăsilă în număr de cîte 20—30 mii. Să crede, că tîrgul ăsta să va răspîndi în toate țările, după-ce omul vede ce cumpără, nu mai ia ce e ascuns sub găuace.

Regule pentru muls. Curățește țîțele vacii nainte de muls cu un petec curat, aspru și uscat, iar' cele murdărite cu tină, freacă-le cu paie, fîn ori iarbă uscată! Mulge cu mâni uscate, nu cu ele ude! Mulge de 2—3 ori pe pămînt, nu în vas! Insuți să fi curat! Mulge

cu mâna întreagă! Cini și miți să nu suferi în apropierea vasului! Mulsul să nu-l întrerupi și să nu uiți a mulge bine pulpa, căci laptele din urmă e cel mai gras!

Întrebări și răspunsuri.

Întrebarea 14. Ca econom vreau să mă ocup și cu vânzarea și cumpărarea de bucate, în cantități mai mici. Dar' am auzit că trebuie să plătesc dare de venit. Dacă vînd un vagon sau mai puțin, cît prescriu legile să plătesc — dare de venit? *A. F. în Z.*

Răspuns: Darea de venit nu să plătește după cantitatea ce o vinzi. Darea să plătește după *venitul ce-l ai* din vânzare. Așa dacă ai venit curat de 100 coroane, ai să plătești 10 coroane și așa mai departe. În fiecare primăvară să fac conscrierile pentru venitele ce slujesc ca temelie pentru darea de venit. Cînd lucră comisia, toți cei obligați la plată sunt chemați prin citații să se înfățișeze la pertractare. Du-te și d-ta și spune cît venit ai. După acela vei plăti darea de venit. În tot cazul însă, dacă te ocupi cu vânzări și cumpărări, înștiințează la primul for industrial, (pe sate la oficiul primpretorial — solgăbirău) și prin o rugare în scris, prin care spui cu ce vrei să te ocupi, ceri „iparigazolvány“.

Pe rugare pui un timbru de 3 coroane (dacă în sat sunt mai puțini de 5000 locuitori), ori de 4 coroane (dacă în sat sunt peste 5000 locuitori). Pentru taxa industrială (ipardij), este a să plăti în sate, care au mai puțin de 10 mii locuitori 2 coroane. În sate care au mai mult de 10 mii locuitori, este a să plăti o taxă de 10 coroane.

Rugarea pentru licență trebuie să fie isprăvită în decurs de 3 zile. Dacă în 3 zile nu capeți răspuns — poți începe vânzările și cumpărările — fără ori-ce teamă.

Să grijești însă, ca să faci cumpărările de bucate la vreme potrivită, căci altcum ușor poți avea pagube. Mai bine ar fi să vă întovărășiți mai mulți, să aveți capitalul și iscusința trebuincioasă.

Îndrumări mai de-aproape, precum și bucate bune, cu plăcere vă dă însoțirea „Agricola“ din Hunedoara (Vajdahunyad).

Întrebarea 15. Am lipsă de pari de viic. Vă rog să-mi recomandați o firmă bună. *G. N. în D.*

Răspuns: Adresează-te direct la dl Ioan Oprean, preot em. în Koncza (posta în loc), comitatul Albei-inf. Acolo găsești 1—2 vagoane pari de 3 și 4 metri înălțime.

Întrebarea 16. Ași voi 500 stînjini gard viu de măcieș. Unde ași putea găsi răsad ori plantațiunile trebuincioase? *T. Mold. în Iabl.*

Răspuns: Adresează-te la școala de pomărit din Torda, ori la I.

Schanreck, grădinar în Sárközujlak (com. Sătmar), ori la Mezőgazdák Szövetkezete, Budapesta, Alkotmány utca 31.

Întrebarea 17. Vă rog să-mi răspundeți, de unde s'ar putea cumpăra ieftin lemne de foc, căci ași dori să mă negustoresc cu lemne. *Sorm M. în B. B.*

Răspuns: În anul acesta lemnele de foc sunt foarte scumpe. Dacă n'ai cumpărat în toamnă, abia-ți-să va plăti ca acum să cumperi pentru vânzare. De altfel lemne poți cumpăra prin „Tovărășia agricolă“ din Szász-Sebes, apoi dela Seidner Rudi, din Soborsin, dela Binder din Orăștie și dela Erdélyi faipar r. t. din Deés.

Întrebarea 18. Am edificat o casă nouă în anul acesta și am dat'o în chirie. Silit sunt să plătesc dare de venit? *Pavel D. în B. m.*

Răspuns: Darea de venit ai să o plătești după chirie și nu după casă — d'aceia e cu dreptul să-ți-o ceară. Pentru casele nouă nu să plătește, dacă să cere, dare de casă după clasă, dar' dare după chirie întotdeauna să plătește.

Întrebarea 19. Cetind pilda neamțului Levin, ași vrea să mă ocup pe moșia mea și cu găinăritul. Nu înțeleg însă de ce a dat neamțul lapte la găini, și că iarba de păscut ce fel de iarbă a fost? *B. Ion, din Petroșeni.*

Răspuns: Foarte bine faci, că vrei să te ocupi cu găinăritul. Să fie într'un ceas bun. Laptele l'a dat neamțul nu contra strîgoii, cum crezi d-ta, ci l'a dat pentru regularea nutririi găinilor. Iarba de păscut e iarbă anume compusă. Cumpără dela I. Schanreck din Sárköz ujlak (comitatul Sătmarului) vre-o 20—30 kilogr. de sămînță de iarbă, scriind că-ți trebuie pentru găini. Îți trimite acela sămînță potrivită, pe care să o sameni în pămîntul, ce l'ai ales pentru găinărit.

Întrebarea 20. Ași dori să merg la America, și notarul nu-mi dă pasaport numai pe la Fiume, și ași vrea să merg pe la Bremen. Sunt eu silit să trec prin Fiume? *M. Vlăică, în A. 8.*

Răspuns: Mai bine ar fi să rămîni acasă, căci precum văd, pe d-ta te-a luat cu vorba vre-un agent pentru Bremen. Bine să judeci ce faci, căci America e departe, și între agenți mulți sunt mișei. După lege, nouă nu ne este îngăduit să te sfătuim să mergi prin Viena și apoi la Bremen. Cînd statul a încheiat o învoială cu societatea de navigație Cunard-Linie s'a obligat, că emigrarea va îndrepta-o prin Fiume. Prin urmare te pot sili autoritățile să mergi prin Fiume.

Întrebarea 21. 1. Avem un capital de peste 10.000 cor. adunat în 5 ani prin reuniunea de înmormîntare, ce-am înfin-

fat'o. Cum am putea folosi banii aceștia, să ne aducă mai mari foloase? 2. Unde m'ași putea asigura pe viață? 3. De unde ași putea căpăta statute pentru asigurarea vitelor? 4. Am o acție de 200 cor. dela M. V. Ipar és Ker. bank, cum ași putea-o preface în bani?

Stefan P. preot în M. K.

Răspuns: Nu știm, ce dispun statutele reuniunii referitor la fructificarea și păstrarea fondurilor ei — căci de dispoziția statutelor trebuie să vă țineți sub ori-ce împrejurare. Dacă nu este vre-o dispoziție, conchiamă adunarea gen. a reuniunii și sfătuiți acolo ce să faceți cu banii. În afaceri îndepărtate de satul DV. să nu-i băgați. Imprejurările locale vă pot fi cel mai bun sfetnic, că în ce să-i așezați. Dacă s'ar putea ajutați baremi cu o parte din bani alcătuirea unei tovărășii sătești fie pentru asigurarea vitelor fie pentru procurarea de mașini agricole, fie de consum ori chiar și de credit. Ori care vă aduc foloase mari și materiale și morale. 3. Asigurări pe viață să pot face la Assicurazioni Generali din Triest (agentura în Orăștie) ori la Standard din Anglia (agentura Cluj) ori la Transsylvania din Sibiu — Informații amănunțite primiți dela agenți. 3) Statute pentru asig. vitelor puteți găsi și la redacția „Revistei Bistriței“ în Bistrița. De altfel în curînd vom publica și noi în „Tovărășia“, 4. Acția mai bine e să o îmbii la direcțiunea băncii respective.

Întrebarea 22. Dorim să înființăm în comună o societate de conzum, vă rog pentru îndrumările trebuincioase, cu privire la alcătuire, înregistrare, rugări, protocoale etc. Avem vre-o 130 membrii cu un capital de vre-o 2600 coroane.

G. Maican, inv. în T.

Răspuns: În Nrul 19 al „Tovărășiei“ dela 10 Dec. 1906. la „Întreb. și Rasp.“ am spus, pe scurt, ce e de făcut pentru pornirea și înregistrarea unei însoțiri de conzum. Mai pe larg o să descriem lucrul în numerii viitori ai „Tov.“ în seria de articole, ce începem în numărul de față. A trebuit să facem așa după-ce tipărituri gata nu avem și apoi să scriem caz de caz nu ne îngăduie vremea. Vă rog dar' să fiți cu puțină răbdare. Dacă e lucrul urgent a-ți face bine să ve-

niți unul la Hunedoara, să luați persoană toate îndrumările.

Acest răspuns rog să fie luat seamă și de dnii inv. Traian Luț din Cugir și I. Șona din Zerneș.

Prețul bucatelor.

În toată țara s'a pus un cum de zeci de ani n'a mai fost. Și cîmpurile nu sunt peste tot acoperite cu zăpadă. Unde nu e acoperimint de zăpadă și griul e ca crud, gerul ce stăpînește va face multă pagubă. În gerul cel mare aproape întreagă comunicația e împedecată, așa că de pe la moșnumai ici-colea să duc bucate pe piețe. Incîlcitura dela trenuri urma căreia de mai multe zile Budapesta nu s'au preluat și n's'au trimis încărcări de vagoane — a făcut să stagneze întreagă speculația atît în piețele de bucată cît și la bursă. Din pricina asta deși din streinătate au sosit și despre urcări de preț, la noi în țară, până acum abia să cunoaștem vre-o înrîurintă.

Deși prețurile sunt aproape neschimbate — totuși să cunoașteți tendința spre urcare.

În *Budapesta*: o majă metrică (100 Kgr). de grîu mijlociu: cor. 14:80—15:20; Cucuruz: cor. 10—11:50; Săcară: cor. 12:90; Ovăs: cor. 15:20. La bursa pe termin a fost: grîu pro April cor. 14:96, pro Octomvri cor. 15:50; Cucuruz pro Maiu 19 cor. 10:24.

În *Timișoara* o majă metrică grîu: cor. 14—; Cucuruz: cor. 9:30; Săcară: cor. 12—; Ovăs: cor. 14:20.

În *Arad* o majă metrică: grîu cor. 14—; Cucuruz: cor. 9—; Săcară: cor. 12:30; Ovăs: cor. 15—.

În *M.-Ludoș* o măsură de 2 litri: Grîu: cor. 2—; Cucuruz: cor. 1:30; Săcară: cor. 1:40; Ovăs: cor. 1:20.

În *Blaj* o măsură de 20 litri: Grîu: cor. 2—; Cucuruz: cor. 1:20; Săcară: cor. 1:40; Ovăs: cor. 1:20.

În *Hunedoara* o măsură de 30 litri: Grîu: cor. 3:40; Cucuruz: cor. 2:30; Săcară: cor. 2:40; Ovăs: cor. 1:80.

PREȚUL VITELOR.

Prețul vitelor în urma esportului spre Germania din nou e în creștere spre urcare.

Prețul boilor și a juncilor îl dăm pe păreche, a celorlalte vite pe capete. Prețul e cel mijlociu și în coroane.

La tîrgul din	B O I		JUNCI de 2 ani	VACI cu vițal	VIȚĂI de sub vacă	OI	PORCI
	albi	roșii					
Turda	450—660	—	200—400	360	60	10	80
Mediaș	450—1200	800—1300	260—500	350—500	120	—	—
Alba-Iulia	520—840	680—940	200—600	170—350	50	—	—
Timișoara	700	800	220—450	300—400	60	—	120
Oradea mare	800	800	400—500	320—450	50	14	80